

BILTEN RG35

Bilten Radne grupe NKEU za Poglavlje 35
Nacionalnog konventa o Evropskoj uniji

NACIONALNI KONVENT

Nacionalni konvent o Evropskoj uniji predstavlja stalno telo u okviru kojeg se vodi tematski strukturirana debata predstavnika državne administracije, političkih partija, nevladinih organizacija, stručnjaka, privrede, sindikata i profesionalnih organizacija, o pristupanju Srbije Evropskoj uniji.

RADNA GRUPA 35

Cilj Radne grupe NKEU za pregovaračko poglavlje 35: Ostala pitanja - Kosovo jeste da pomogne proces normalizacije odnosa i unapredi život građana Srbije i Kosova kroz zastupanje predloga praktičnih politika, konkretnih rešenja za implementaciju Briselskog sporazuma i kroz promociju vrednosti Evropske unije.

Radna grupa je otvorena za sve organizacije civilnog društva, profesionalna i akademska udruženja i pojedince-eksperte koji se bave ovom temom.

POSLANIČKI DIJALOG I PROCES NORMALIZACIJE ODNOSA SRBIJE I KOSOVA

e-mail: in@cigonline.net

Beograd i Priština su i dalje zarobljeni u kompleksnom post-konfliktnom statusu kvo koji traje već skoro dve decenije. Dijalog pod pokroviteljstvom EU, započet 2011. godine, značajno je poboljšao odnose u oblastima poput slobode kretanja i trgovine, ali je suština spora - status - i dalje nerešena. Srbija je do sada naglašavala da neće priznati nezavisnost Kosova u ma kojoj situaciji, ali je spremna da normalizuje odnose sa Prištinom. Kosovo tvrdi da normalizacija bez priznanja nije održiva, jer ostavlja sukob otvorenim. S obzirom na ove neusaglašene pozicije, pronalaženje modela koji zadovoljava obe strane predstavlja izazov.

Iako zvanično nije predstavljena nikakva definitivna opcija za budući model, mnogi u Beogradu i Prištini, kao i u par uskih međunarodnih krugova, razgovaraju o potencijalnim opcijama koje se kreću od „prilagođavanja granice“ do priznanja nezavisnosti. Beograd je prošlog leta okončao nacionalni unutrašnji dijalog o pronalaženju modela za okončavanje kosovskog pitanja, koji je do sada iznedrio 11 opcija za rešenje problema (koje su po prvi put predstavljene u javnosti na skupu u organizaciji CIG-a), od kojih se četiri mogu okarakterisati kao realistične u većoj ili manjoj meri: održanje statusa quo, podela Kosova/razgraničenje, normalizacija odnosa bez priznanja i de jure priznanje. Vlada Kosova je, s druge strane, izradila platformu za pregovore, u kojoj je priznanje nezavisnosti od strane Srbije predstavljeno kao konačni cilj dijaloga. Konačno, čini se, prema pisanju pojedinih medija, da su predsednik Srbije Aleksandar Vučić i predsednik Kosova Hašim Tači postigli u određenoj meri saglasnost oko modela podele/razmene teritorija, koji bi omogućio postizanje sveobuhvatnog sporazuma i konačno doneo mir između dve strane. Međutim, javnost do današnjeg dana nije informisana o tome koji je konačni predlog.

Zajedno sa Saveznim ministarstvom spoljnih poslova Švajcarske, međunarodna nevladina organizacija Savet za inkluzivno upravljanje (CIG) je 2014. godine pokrenula nezvanični dijalog narodnih poslanika Skupštine Srbije i Skupštine Kosova. Od 2018. godine dijalog je podržan i od strane Balkanskog fonda za

demokratiju Nemačkog Maršalovog fonda Sjedinjenih Američkih Država i Fondacije za otvoreno društvo. U skladu sa principima na osnovu kojih deluje CIG, u dijalogu su zastupljene i stranke koje sačinjavaju vlade obe strane kao i opozicije, kako bi se ostvarila održivost i samog procesa dijaloga, njegova inkluzivnost, kao i održivost njegovih rezultata. Tako da od samog početka u dijalogu učestvuju poslanici Srpske napredne stranke, Socijalističke partije Srbije, Demokratske strane, Socijaldemokratske stranke, Lige socijaldemokrata Vojvodine i drugih, dok sa Kosova učestvuju poslanici Demokratskog saveza Kosova, Demokratske partije Kosova, Pokreta Samoopredeljenje, Alijanse za budućnost Kosova, Socijaldemokratske partije, i Alternative.

Cilj ovog procesa je da omogući da poslanici u direktnoj interakciji dobiju više informacija o spornim pitanjima i izazovima između dve strane, kao i da unaprede svoje znanje i lične kontakte sa svojim kolegama. Iako vlade vode pregovore, parlamenati imaju ulogu kroz pružanje podrške i nadgledanje procesa, kao i u pogledu buduće ratifikacije konačnog sporazuma. Takođe, u vreme povećanih tenzija, kao što je to slučaj danas nakon uvođenja carina od 100% na proizvode iz Srbije od strane Prištine, poslanički dijalog može da doprinese kako obuzdavanju napetosti, tako i održavanju veza koje su od ključnog značaja za nastavak oficijelnog dijaloga.

U protekle četiri godine, poslanički dijalog je doživeo svoje uspone i padove, pre svega zbog dinamike odnosa između dve strane, kao i samih političkih procesa u Beogradu i Prištini. Prvi susreti su naizmenično održavani u Beogradu i Prištini, da bi nakon trećeg susreta, zbog osetljivosti procesa i novonastalog napetosti u odnosima, bili održavani u susednim državama gde obe strane mogu bez većih problema da dođu (drugim rečima, postoji bezvizni režim) – Makedoniji, Crnoj Gori i Albaniji. Svi okrugli stolovi se vode pod Chatham House pravilom, što znači da javnost može da se upozna sa sadržajem diskusija, ali ne i sa identitetom osoba koje su dale konkretne izjave. Na ovaj način, omogućeno je da se vodi otvorenija diskusija između dve

strane i eventualno dođe do boljih rezultata. Izveštaji sa ovih skupova mogu se naći na internet stranici CIG-a.

Poslanički dijalog tokom 2018.

Tokom 2018. CIG je organizovao tri okrugla stola, u Tirani u aprilu, u Skoplju u oktobru i ponovo u Tirani u decembru. Teme su uglavnom bile vezane za pitanje konačnog sporazuma, konkretne odnose dve strane i pitanja implementacije do sada postignutih sporazuma, otvorenih pitanja oko pitanja novog dijaloga kao i načina na koji poslanici mogu da doprinesu unapređenju odnosa i njihovoj konačnoj normalizaciji.

Većina poslanika je izrazila nezadovoljstvo što su slabo informisani oko procesa i sadržine pregovora, i istakli da ovo može biti problem, jer će u budućnosti konačni dogovor verovatno morati da prođe kroz skupštine.

Što se tiče konačnog sporazuma, učesnici se uglavnom nisu slagali oko toga šta on treba da sadrži, odnosno koji treba da bude njegov konačan ishod. Mnogi od učesnika su izrazili skepsu da bi Priština i Beograd mogli da se dogovore oko konačnog sporazuma. Takođe, pojedini poslanici su bili veoma kritični prema mogućnosti podela, ističući da ovakvo rešenje ne dovodi do zadovoljavajućeg ishoda pošto razdvaja ljude i stavlja u prvi plan činjenicu da ljudi različite vere ili etničke pripadnosti ne mogu da žive zajedno. Neki od učesnika su rekli da klasična podela u kojoj Srbija uzima sever Kosova nije verovatna, ali da „mekana podela“ postaje stvarnost. Razmena teritorija nije verovatna opcija prema većini poslanika sa Kosova. Neki su istakli da trend podela može početi sa Kosovom, ali će najverovatnije završiti sa „Bosnom i Hercegovinom i Makedonijom.“

Razmatrano je i najbitnije pitanje u poslednje vreme – carine od 100% koje je Vlada u Prištini uvela na proizvode koji dolaze iz Srbije. Na skupovima u aprilu i oktobru je na neki način i predviđeno uvođenje carina, i pojedini poslanici sa Kosova su izražavali veliko nezadovoljstvo što Beograd ostvaruje velike ekonomske koristi od tržišta Kosova, a zauzvrat na međunarodnom planu „stavlja klipove u točkove Prištini“. S druge strane, trgovinu i praktične elemente saradnje neki poslanici iz Srbije su videli kao ključ za poboljšanje odnosa, pošto su smatrali da do sporazuma neće skoro doći.

Učesnici su razmatrali i pitanje mogućnosti za uspostavljanje novog procesa i istakli da je od ključne važnosti da EU počne da govori jedinstvenim glasom.

Na poslednjem skupu u Tirani, poslanici su kroz rad u malim grupama izradili predlog neformalnih inicijativa koje poslanici mogu da preduzmu. Kao institucije koje donose zakone,

skupštine imaju ograničene mogućnosti u promociji izgradnje mira i procesu pomirenja, ali je njihov doprinos pregovaračkom procesu ipak presudan. Skupštine takođe mogu uticati na agende koje sprovode izvršne vlasti kroz objavljivanje izveštaja i putem drugih mehanizama. Angažovanje poslanika u procesu ne bi oslabilo izvršne vlasti, već bi ih ojačalo. Skupštine mogu objavljivati izveštaje sa predlozima kako rešiti različita pitanja, od energetike do trgovine i obrazovanja. Sledi zajednička lista aktivnosti koje su predložili poslanici.

1. Uspostavljanje skupštinskih odbora u Srbiji i na Kosovu kako bi se razmotrio i evaluirao proces dijaloga. Izveštaji ovih odbora bi artikulisali pozitivne i negativne rezultate, naučene lekcije i potencijalne propuštene prilike. Izveštaji bi trebalo da budu javni.

2. Sprovođenje zajedničkih političkih inicijativa oko pitanja nestalih osoba i stvaranje posebnih komisija koje bi se njime bavile u obe skupštine.

3. Usredsređivanje pažnje skupština na konkretna i relevantna pitanja, koja nisu statusno osetljiva, kao što su nestala lica i obrazovanje, uključujući i dostupnost udžbenika i druga tehnička pitanja za manjinske grupe. Poslanici bi mogli da započnu zajedničke aktivnosti kako bi ohrabрили svoje rukovodioce da pojačaju svoje napore sa ciljem otkrivanja sudbina nestalih osoba i rasvetljavanja ratnih zločina.

4. Identifikacija zajedničkih aktivnosti u daljoj liberalizaciji slobode kretanja ljudi, uklanjanju postojećih međusobnih trgovinskih prepreka i promovisanju veće ekonomske saradnje, kao i u nastojanju da se u potpunosti implementira sporazum o integrisanom upravljanju granicama/administrativnom linijom.

5. Promovisanje pomirenja kroz aktivnosti kao što su zajedničke posete multietničkim oblastima na Kosovu i u Srbiji.

6. Skupštine treba da traže redovne brifinge od pregovaračkih timova. Pregovarači treba da obaveste poslanike o dinamici diskusija, glavnim temama i, što je najvažnije, da uključe doprinose poslanika u proces. Drugim rečima, pregovarački timovi ne bi trebalo samo da informišu, već i da konsultuju skupštine.

7. Poslanici treba da nastave svoje neformalne razgovore čak i kada napetost između Beograda i Prištine eskalira.

Krajem januara i početkom februara organizovana je prva aktivnost – grupa poslanika dve skupštine je posetila opštinu Štrpce na Kosovu, u kojoj Srbi čine većinu i u koja može da posluži kao primer saradnje srpske i albanske zajednice na lokalnu. Takođe je upriličen susret sa civilnim društvom sa severa Kosova u Severnoj Mitrovici.

članice RG35

Savet za inkluzivno upravljanje

Savet za inkluzivno upravljanje (CIG) je međunarodna nevladina organizacija koja promoviše inkluzivno upravljanje i omogućuje konstruktivan dijalog kao sredstvo podsticanja međupartijske saradnje, međuetničkih sporazuma, i sprovodi analize savremenih političkih pitanja. Cilj aktivnosti CIG je izgradnja poverenja u demokratske institucije i doprinos kohezivnosti društava. Od 2010. godine CIG kontinuirano sprovodi projekte koji su fokusirani na normalizaciju odnosa Beograda i Prištine.

Više o organizaciji je dostupno na www.cigonline.net

Predstavljena Nova spoljnopolitička inicijativa civilnog društva

Osamnaest organizacija civilnog društva predstavilo je Novu spoljnopolitičku inicijativu u Medija centru 26. februara 2019. godine i pozvalo vlast i opoziciju na otvaranje javne rasprave o pravcima spoljne politike Srbije. Cilj inicijative je postizanje konsenzusa oko spoljnopolitičkog pozicioniranja i međunarodnog položaja Srbije. Na događaju u organizaciji Evropskog pokreta u Srbiji i Centra za spoljnu politiku, govorili su predstavnici organizacija civilnog društva koje su pokrenule i podržale inicijativu. Predstavljeni dokument ima četiri tačke koje se odnose na normalizaciju odnosa Beograda i Prištine, intenziviranje evropske integracije Srbije, odnose sa susedima u regionu i saradnju sa NATO. Više o diskusiji je dostupno [ovde](#).

NGO Aktiv: Međusobne percepcije Srba i Albanaca na Kosovu

Nevladina organizacija "Aktiv" organizovala je 20. februara 2019. godine u Prištini panel diskusiju o tome kako Srbi i Albanici na Kosovu vide jedni druge i kako doprineti boljem zajedničkom suživotu oba naroda u budućnosti. Šef kancelarije Aktiva u Prištini, Boban Simić, predstavio je rezultate istraživanja "Međusobne percepcije Srba i Albanaca na Kosovu", koje je sprovedeno u drugoj polovini 2018. godine. Među interesantnijim nalazima naglašeno je da je 80% ispitanih srpskih i albanskih građana izrazilo spremnost da prihvati potencijalno bliži vid saradnje sa članovima druge nacionalnosti. Publicista i analitičar, Škeljzen Maljići, ocenio je da kada govorimo o etničkoj distanci ona velika i da je kod Srba uvek bila izraženija. Ističe da dugi niz godina vlada veoma snažna protivalbanska propaganda koja je zastupljena u žutoj štampi u Beogradu i naglašava da je prištinska štampa umerenija. Politički analitičar i profesor političkih nauka Beljuz Bečaj i izvršni direktor NVO „Aktiv“ Miodrag Milićević smatraju da je nesposobnost političara da se ozbiljnije pozabave problemima Kosova jedan od glavnih uzroka daljeg produbljavanja loših odnosa između Srba i Albanaca. Više o zaključcima panel diskusije je dostupno [ovde](#), dok istraživanje možete naći na [linku](#).

Intervjui na temu razgraničenja

Predstavnici članica Radne grupe NKEU za Poglavlje 35 su reagovali u medijima povodom izjave ministra spoljnih poslova Srbije Ivica Dačića da je razgraničenje zvaničan predlog Beograda za rešavanje pitanja Kosova u pregovorima sa albanskom stranom. Dragiša Mijačić, koordinator Radne grupe NKEU za Poglavlje 35, smatra da ima boljih ideja od razgraničenja. Komentar u celosti je dostupan [ovde](#). Marko Savković iz Beogradskog fonda za političku izuzetnost i Igor Novaković ispred ISAC fonda kažu da normalizacija odnosa Beograda i Prištine znači uzajamno priznanje i saradnju između društva. Više o njihovim stavovima je dostupno na [linku](#). Stefan Surlić iz Centra za interdisciplinarnu studiju Balkana je ocenio da su svi navodni planovi o rešenju problema Kosova samo probni baloni, da se vidi kako će na njih da reaguje i srpska i albanska strana, ali i međunarodni akteri, i dodaje da je zajednički sadržalac svih tih planova u medijima - razgraničenje, odnosno razmena teritorije. Ceo intervju možete naći na [linku](#). Komentar Dušana Janjića iz Foruma za etničke odnose možete pogledati [ovde](#), dok je intervju Nikole Burazera iz Centra savremene politike dostupan na [linku](#).

U Biltenu Radne grupe NKEU za Poglavlje 35 se iznose stavovi o pregovorima između Beograda i Prištine, prednostima i posledicama ponuđenih rešenja na stanje demokratije i društva u Srbiji, položaj i zaštitu etničkih zajednica na Kosovu, regionalnu stabilnost i pomirenje, Evropske integracije Srbije i druge važne teme od interesa za razvoj našeg društva. U biltenu se objavljuju tekstovi i stavovi članica Radne grupe, ali se daje mogućnost i drugim društvenim i političkim akterima da iznesu svoje stavove po pitanjima od značaja za Poglavlje 35. Bilten izlazi više puta mesečno, distribuira se putem elektronske pošte, i može da se preuzme sa internet stranice Nacionalnog konventa o Evropskoj uniji, kao i sa stranice Instituta za teritorijalni ekonomski razvoj (InTER) koji koordinira radom Radne grupe za Poglavlje 35 i uređuje sadržaj biltena.

BILTEN RADNE GRUPE NACIONALNOG KONVENTA O EVROPSKOJ UNIJI ZA POGLAVLJE 35

Broj 9 (februar 2019.)

poglavlje35@regionalnirazvoj.org

www.eukonvent.org

www.regionalnirazvoj.org

Mišljenja i stavovi izraženi u ovom Biltenu predstavljaju stavove autora i ne odražavaju neophodno zvanične stavove Fondacije za otvoreno društvo, Srbija, Evropskog pokreta u Srbiji, ni InTER-a.